30- FADÂILU'L-MEDINE
1- Medine'nin Haremi Babi
2- Medine'nin Fazileti Ve Onun {Serrli) Insanlari Disariya Sürecegi Babi
3- Bâb: "El-Medîne Tabidir'
4- Medine'nin Iki Lâbesi (Iki Kara Taslik Tepesi) Babi
5- Medine'den Yüz Çevirip Uzaklasan Kimse Babi
6-Bab
7- Medîne Ahâlîsine Kötülük Yapmak Isteyen Kimse Babi
8- Medine'nin Tastan Yapilmis Büyük Binalari Babi
9- Bâb: Deccâl Medine'ye Girmez
10- Bâb: Medine Pis Ve Kötü Olani Disariya Atar
11-Bâb
12- Peygamber(S)In Medine Etrafinin Bos Ve Issiz Birakilmasini Hos Görmemesi Babi
13- Bab (Bu, geçen bâbdan bir fasil gibidir)

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

30- FADÂILU'L-MEDINE
(Medine'nin Faziletleri)

1- Medine'nin Haremi Babi [1]

1-.....Bize Asim Ebû Abdirrahmân el-Ahvel, Enes(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "el-Medîne suradan suraya kadar haremdir. Bu sahanin agaci kesilmez, burada bid'at çikarilmaz. Kim bu Medine Haremi içinde (Kitâb ve sünnete aykiri) bir bid'at ortaya koyarsa Allah'in, meleklerin ve bütün insanlarin la'neti o kimse üzerine olsun" buyurmustur [2]

2-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S) Medine'ye geldi ve Mescid'in bina edilmesini emretti. Bunun için Nec-câr ogullari'na:
— "Ey Neccâr ogullan! Bu arsanizin bedelini bana söyleyiniz!" dedi.
Onlar:
— Biz onun bedelini istemiyoruz; biz onu Allah'a birakiyoruz, dediler.
Peygamber (bu hibeyi kabul etmeyip bedelini ödedi; sonra) oradaki müsrik kabirlerinin kaldirilmasini emretti. Kabirler açilip baska tarafa tasindi. Sonra harabelik yerlerin düzeltilmesini emretti; oralar da düzeltildi. Içindeki yabanî hurma agaçlarinin kesilmesini emretti; onlar da kesildi. Bu hurma gövdelerini Mescid'in kible tarafina dizdiler [3].

3-.....Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Medine'nin iki kara tasligi arasindaki saha benim dilimle (Allah tarafindan) Harem kilindi'9 buyurmustur [4]. Yine Ebû Hureyre dedi ki:

Peygamber (S), Harise ogullan'na geldi de: "Ey Harise ogullari! Ben sizleri Harem sahasindan disari çiktiniz görüyorum" dedi. Sonra (onlarin Harem dâhilinde bulunduklarini hatirladi da): "Hayir, sizler Harem içinde ikaamet etmektesiniz" diyerek, onlara iltifat etti [5].

4-.....Alî (R) söyle demistir: Bizim yanimizda (serîat hükümlerinden yazili) olan sey, yalniz Allah'in Kitâbi'dir, bir de Peygam-ber(S)'den (yazdigim) su sahîfedir: "Medine suraya kadar Âir Dagi arasi Harem'dir. Kim Medine'nin bu Harem sahasi içinde bir bid'at çikarirsayâhud bir bid'atçiyi barindirma Allah'in azabi, meleklerin laneti ve bütün insanlarin nefreti onun üzerine olsun. Ondan ne bir sarf ve ne de bir adi (yânî farz ve nafile) kabul olunmaz. Müslümanlarin emâni birdir (Bir müslimin kâfire emâni, bütün müslümânlarca sahîhdir; mu'teberdir). Kim bir müslümâna verdigi ahdi bozarsa Allah'in, meleklerin ve bütün insanlarin la'neti onun üzerine olsun. Ondan ne bir sarf ve ne de bir adi kabul olunmaz. Her kim de kendi velîlelerinin ve efendilerinin izni olmaksizin baska bir kavmi velî ve efendi edinirse, bu kimse üzerine de Allah'in, meleklerin ve bütün insanlarin la'neti yagsin. Bu kimseden de ne bir sarf ve ne de bir adi kabul olunmaz" [6].

2- Medine'nin Fazileti Ve Onun {Serrli) Insanlari Disariya Sürecegi Babi

5-..... Ben Ebû Hureyre(R)'dan isittim, söyle diyordu: RasûlulIah (S) söyle buyurdu: "Ben bir beldeye (hicret edip konaklamakla) emr olundum ki, o belde, diger beldeleri yer (yâni onun ahâlîsi diger beldelerin halkini yener). O beldeye Yesrib diyorlar. Hâlbuki o el-Medîne'dir (tam ve kâmil bir medeniyet merkezidir). O, serrli insanlari, demirci körügünün demirin kirini giderdigi gibi, sürüp disariya atar" [7].

3- Bâb: "El-Medîne Tabidir'

6-.....EbûHumeyd(R) söyle demistir: Peygamber (S)'in beraberinde Tebûk'ten döndük. Nihayet Medîne üzerine yukaridan baktigimizda Peygamber (S): "Iste Tabet" buyurdu [8].

4- Medine'nin Iki Lâbesi (Iki Kara Taslik Tepesi) Babi

7-.....Ebû Hureyre (R) söyle der idi: Ben Medine'den ceylânlari otlar hâlde görmüs olsam, onlari korkutup ürkütmem. Rasûlul-lah (S): "Medine'nin iki kara tasli tepesi arasi haramdir" buyurdu [9].

5- Medine'den Yüz Çevirip Uzaklasan Kimse Babi

8-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah'tan isittim, söyle buyuruyordu: "(Bir zaman gelecek ki, o zamanki) nesiller Medine'yi su üzerinde bulundugu hayr ve bereketlerine ragmen terke-decekler de, Medine'de rizkini arayan âfiyetli hayvanlardan, yâni canavarlarin ve kuslarin âfiyetlilerinden baska kimse bulunmayacaktir. Medine'ye en son gelen ve koyunlarina sayha ederek

giren, Muzey-ne kabilesinden iki çoban olacaktir. Bunlar da Medine'yi bombos, vahsetli bir belde bulacaklar ve nihayet Seniyyetu'l-Vedâ mevkiine vardiklari zaman bunlar da yüzleri üstüne düseceklerdir (yâni ölecek-lerdIF)" [10].

9-.....Sufyân ibn Ebî Zuheyr (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Yemen fethedilecek; Yemen fâtihlerinden bir topluluk gelecek, hayvanlarini Medine'ye sevk edecek; ailelerini ve kendilerine uyanlari yükleyecekler (Yemen'e) tasiyacaklardir. Hâlbuki bunlar bilselerdi Medîne kendileri için hayirlidir. Sâm da fethedilecek; ora fâtihlerinden de bir topluluk gelecek, hayvanlarini Medine'ye sevk edecekler; ailelerini ve bunlara uyan kimseleri yükleyecek, Sam'a göç edeceklerdir. Hâlbuki Medîne bunlar için daha hayirlidir, eger bilir olsalardi. Irak da fethedilecektir, frak fâtihlerinden bir topluluk da gelecek, hayvanlarim sürüp gelecekler; ailelerini ve bunlara uyanlari yükleyip Irak'a gideceklerdir. Hâlbuki Medîne kendileri için hayirlidir, bunlar bilir olsalardi (Medine'den ayrilmazlardi)" [11].

6-Bab

Imân Medine'ye toplanir'

10-.....Ebû Hureyre (R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S): "Yilan kendi yuvasina toplandigi gibi, îmân (ehli de muhakkak) Medine'ye toplanacaktir" buyurmustur [12].

7- Medîne Ahâlîsine Kötülük Yapmak Isteyen Kimse Babi

11-.....Âise bintu Sa'd, söyle demistir: Ben, babam Sa'd(R)'den isittim, söyle dedi: Ben Peygamber(S)'den isittim: "Medine ahâlîsine kötülük plânlayacak olan herhangi kisi, muhakkak tuzun su içinde erimesi gibi eriyecektir" buyuruyordu [13]

8- Medine'nin Tastan Yapilmis Büyük Binalari Babi

12-.....Bize Ibnu Sihâb tahdîs edip söyle dedi: Bana Urve ibn Zubeyr haber verdi de: Ben Usâme(R)'den isittim, söyle söyledi dedi: Peygamber (S) Medine'nin tastan yapilmis yüksek binalarina yukaridan bakti da: "Sizler benim görmekte oldugum tehlikeleri görebiliyor musunuz? Ben evlerinizin aralarina dökülecek fitne ve felâket yerlerini, siddetli yagmur sellerinin açtigi yarlar gibi görüyorum" buyurdu [14].
Bu hadîsi Zuhrî'den rivayet etmekte Sufyân ibn Uyeyne'ye Ma'mer ibn Râsid, Süleyman ibn Kesîr mutâbaat etmislerdir [15].

9- Bâb: Deccâl Medine'ye Girmez

13-.....Bana Ibrâhîm ibnu Sa'd, babasi Sa'd ibn Ibrahim'den; o da dedesi Ibrâhîm ibn Abdirrahmân ibn Avf tan; o da Ebû Bek-re(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Medine'yeDeccâlMesih'in (degil kendisi;) korkusu (bile) giremiyecektir. O fitne günlerinde Medine'nin yedi kapisi olacak, her kapi önünde (koruyucu) iki melek bulunacaktir" buyurmustur [16].

14-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S); "Medine'nin giris çikis deliklerinde, yâni kapilari önünde bir takim melekler vardir. Medine'ye tâûn hastaligi da, Deccâl de giremez" buyurdu [17].

15-.....Bana Enes ibnu Mâlik (R) tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Beldelerden herbir beldeyi muhakkak Deccâl (oxdu\an) çigneyecektir, yalniz Mekke ile Medine bu isti'ladan müstesnadir. Medine'nin giris çikis deliklerinden herbihsi üzerinde muhakkak orayi korumakta olan saff saff melekler bulunur. Sonra meleklerin bu suretle muhafazasinda bulunan Medine sehri, ahâli-siyle beraber üç defa sarsilir ve Allah Medine'deki herbir kâfir ve mü~ nâfiki Medine disina çikarip atar" [18].

16-..... Ibnu Sihâb söyle demistir: Bana Ubeydullah ibn Abdillah ibn Utbe haber verdi ki, Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle demistir:
Rasûlullah (S) bizlere Deccâl(m fiil ve hâllerin)den uzun bir hadîs tahdîs etti. Bize tahdîs etmis oldugu o hadîs içinde sunlari söylemisti:
"Deccâl, Medine kapilarindan içeri girmesi kendisine haram kilinm'is oldugu hâlde gelir ve Medine'nin etrafindaki bâzi çorakli, çakilli arazilere iner. O gün Medine halkinin en hayirlisi olan bir kimse yâhud insanlarin hayirlisindan olan bir kimse Deccâl'e karsi çikar ve:
Sahadet ederim ki, sen muhakkak Rasûlullah'in bize hadisinde ha-^ ber vermis oldugu o Deccâl'sin, der. Bunun üzerine Deccâl, etrafindaki saki kimselere;
— Simdi ben bu adami öldürür, sonra diriltirsem re'yiniz nedir? Benim (ilâhhk) iddiamda sübhe eder misiniz? diye sordu.
Maiyyetindeki kötü kimseler:
— Hayir, sübhe etmeyiz, derler.
Deccâl o kisiyi hemen öldürür, sonra da diriltir. Ve onu diriltir i diriltmez, o kimse:
— Vallahi benim, senin Deccâl oldugun hakkindaki bugünkü kanâatim, muhakkak bundan evvelki imânimdan daha kuvvetlidir, der.
Bu defa Deccâl maiyyetine:
— Bu adami öldürünüz! Artik ben bundan sonra onu Öldürmeye musallat (yâni muktedir) kilinmam! der" [19].

10- Bâb: Medine Pis Ve Kötü Olani Disariya Atar

17-.....Câbir (R) söyle demistir: Peygamber'e bir A'râbî geldi de, Islâm üzere O'nunla bey'atlasti. O adam ertesi günü kizmis kararmis olarak tekrar geldi ve: Benim bey'atimi çöz, dedi. Peygamber bu teklîfi kabul etmekten üç defa imtina etti. Sonunda: "Medine sehri demirci körügü gibidir; kirlisini, kötüsünü disari atar da hâlis temiz olan kalir" buyurdu [20].

18-.....Abdullah ibn Yezîd söyle demistir: Ben Zeyd ibn Sâbit(R)'ten isittim, o söyle diyordu: Peygamber (S) Uhud harbine çiktigi !zamân, sahâbîleri arasindan bir takim insanlar yoldan geri dönünce, ;Sahâbîlerinden bir firka: Bu dönenleri öldürelim, dediler; bir firka da: Hayir, onlari öldürmeyelim, dediler. Bu ihtilâf üzerine; "Siz hâlâ niçin münafiklar hakkinda -Allah onlari kazandiklari (bunca günâhlar) yüzünden tepesi asagi getirdigi hâlde- iki zümre oluyorsunuz?
Allah'in saptirdigini siz mi dogru yola getirmek istiyorsunuz? Allah kimi saptinrsa, artik onun için hiçbir yol bulamazsin" (en-Nisâ: 88) âyeti indi. Peygamber (S): "Medine ö«/kötü) adamlari, atesin, demirin pisligini disariya atisi gibi, disariya atar" buyurdu [21].

11-Bâb [22]

19-.....Ben Yûnus ibn Yezîd'den isittim; o da tbn Sihâb'dan; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten ki, Peygamber (S): "Yâ Allah! Mekke'ye bahsettigin bereket ve hayrin iki mislini Medine sehrine müyesser kil!" diye duâ etmistir [23].
Bu hadîsi Yûnus'tan rivayet etmekte Cerîr ibnHâzim'a Usmân ibn Umer mutâbaat etmistir [24].

20-.....Bize îsmâîl ibmi Ca'fer, Humeyd'den; o da Enes(R)'ten tahdîs etti ki, o söyle demistir: Peygamber (S) bir seferden geldigi zaman Medine'nin yüksek duvarlarina bakip görünce, devesini (sür'-atle yollanmasi için) sahverirdi. Eger deveden baska bir hayvan üzerine binmis blursa, Medine'ye sevgiisinden dolayi binitini harekete getirirdi [25]

12- Peygamber(S)In Medine Etrafinin Bos Ve Issiz Birakilmasini Hos Görmemesi Babi

21-.....Enes (R) söyle demistir: Ensâr'dan Selime ogullari (uzak olan yurdlarindan) Mescid'in yakinina göçüp gelmek istedilerdi. Ra-sûlullah (S) Medine'nin (etrafinin) bos ve issiz birakilmasini çirkin gördü ve onlara: "Ey Selime ogullari! Sizler ayak izlerinizin sevabini hesaba almiyor musunuz?" buyurdu. Bunun üzerine onlar da Mes-cid'e uzak olan yerlerinde ikaamet ettiler [26].

13- Bab (Bu, geçen bâbdan bir fasil gibidir)

22-..... Bana Hubeyb ibnu Abdirrahmân, Hafs ibnu Âsrni'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Benim evimle minberim arasindaki saha cennet bahçelerinden bir bahçedir;

minberim de havzim üzerindedir" buyurmustur [27].

23-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) Medîne'ye hicret edip geldiginde, babam Ebû Bekr ile Bilâl sitmaya tutuldular. Ebû Bekr, kendisini sitma nevbeti tuttugunda su beyti söylerdi: "Kullu'mruin musabbahun fi ehlihî Ve'1-mevtu ednâ min sirâki na'lihî"
(Her insana kendi ailesi içinde sabahin hayirli olsun denilmistir. Hâlbuki ölüm insan ogluna pabucunun tasmasindan daha yakindir).
Bilâl Habesî de kendisinden humma nevbeti siyrilinca, su beyitleri terennüm edip, sesini yükselterek söylerdi:
Elâ leyte si'ri hel ehîtenne leyleten Bi'Vâdin ve havli izhirun ve ceîîlu Ve hel eriden yevmen miyâhe Mecennetin Ve hel yebduvenne lî Sâmetun ve Tafîlu
(Ah bilebilseydim! Mekke vadisinde etrafimi izhir ve celîl otlari sarmis oldugu hâlde bir gece olsun geceler miyim? Bir gün gelip de Ukâz'-daki Mecenne sularinin basina varir miyim? Mekke'in Sâme ve Tafîl daglan acaba bir kerre daha bana görünürler mi?).
Yine Bilâl: "Yâ Allah! Seybe ibn Rabîa'ya, Utbe ibn Rabîa'ya ve Umeyye ibn Halefe ia'net et! Nitekim onlar bizleri (zulm edip) arazîlerimizden çikardilar da, veba arazîsine gelmeye mecbur ettiler" diye beddua ederdi.
Rasûlullah (S) bunlari isittikten sonra: "Yâ Allah! Bizlere Mekke'yi sevdirdigin gibi yâhud ondan daha fazla Medine'yi de sevdir. Yâ Allah! Sâf ve müdd ile ölçülen riziklarimizda bizim için bereket ihsan eyle! Yâ Allah! Medine'nin havasim bizim için tashih edip hastaliklardan salim kil! Hummasini ve sitmasini da Cuhfe'ye naklet!" diye dua buyurdu [28].
Âise (Peygamber'in duasinin kabul olunduguna isaret ederek): Biz Medîne'ye hicret edip geldigimizde, Medine Allah'in en vebali, en hastalikli arazîsi idi, demistir. Yine Âise: Medine'nin Buthân sah-râsindaki vâdîden aci bir su akar idi, demistir [29].

24-.....Bize el-Leys, Hâlid ibn Yezîd'den; o da Saîd ibnu Ebî Hilâl'den; o da Zeyd ibnu Eslem'den; o da babasi ve Umer'in azâd-hsi olan Eslem den tahdîs etti ki, Umer (R):"Yâ Allah! Bana kendi yolunda sehîdlik nasîb et ve benim ölümümü de Rasûl'ün Muham-med'in beldesinde yap!" diye duâ etmistir [30].
Ibnu Zuray' de Ravh ibmi'l-Kaasim'dan; o da Zeyd ibnu Eslem'den; o da annesinden; o da Umer'in kizi Hafsa'dan olmak üzere söyledi ki, Hafsa da: Ben Umer'den, bunun benzeri bir duayi isittim, demistir [31]

---

[1] Ebû Zerr el-Herevî'nin, el-Hamavî'den gelen Buhârî nüshasinda büyük ve küçük baslik böyledir. Diger nüshalarda "Medine Haremi Babi" basligindan gayrisi düsmüstür, yânî yoktur. Ebû Ali es-Sebbûye rivayetinde ise baslik "Medine Haremi Hakkinda Gelen Seyler Babi" seklindedir. Biz bu tercememizde îbn Ha-cer ile Aynî'nin kendi serhlerinde esas aldiklari nushalanndaki basliga da uydugu için, bu Ebû Zerr nüshasi basligini aldik.

[2] Medine'nin eski ismi Yesrib'dir. Kur'ân'da da bu isimle anilmistir: "O zaman onlardan bir güruh; Ey Yesrib ahâlîsi, sizin için burada durmak yoktur, hemen dönün, demisti..' '(el-Ahzâb: 13).
Yesrib'e el-Medîne adi, Peygamber tarafindan verilmistir. Peygamber tarafindan bu sehre Taybe ve Tâbe gibi baska isimler de verilmistir.
Hadîsteki Harem ve Haram lâfizlarinin, zemen ve zaman gibi delâlet ettikleri ma'nâ birdir; taarruzdan men' edilmis masun kilinmis; korunmus demektir. Bu ta'bîr orasi için bîr takim yasaklarin varligini ve bunlar sebebiyle diger sehirlerden farkli özel bir ihtirama tâbi' tutulacagini gösterir.

Medine'nin eski adi Yesrib idi. Peygamber'in oraya hicret edip yerlesmesinden sonra Medînetü 'n-Nebî{ = Peygamber Sehri) denilmeye basladi. Bu isim gitgide kisaltilarak, sâdece el-Medîne denilmistir. Kur'ân-i Kerîm'de bu Isimle de anilmistir; el-Ahzâb:60; el-Munâfikûn:8.

[3]
Peygamber bu agaçlan hicretin evvelinde kestirmistir. Medine'nin Harem yapilmasi hadîsi, Hayber'den dönüsünden sonra gelmistir. Bu, insâallah Cihâd ve Magâzî Kitâbi'nda gelecektir. Bu agaçlarin kesilmesi hususunda baska görüsler de ileri sürülmüstür.

[4]
Basliga uygunlugu "Medine'nin iki kara tasligi arasi harem kilindi" sözündedir. Çünkü bu sözde, basliktaki mübhemligin beyâni vardir.

[5]
Harise ogullan, Evs kabilesinin bir su'besi idi. Bunlarin yurdlan o zaman Hamza Meshedi'nIn bati tarafinda idi. Peygamber evvelâ bunlarin meskenleri Medine Haremi hududu hâricinde kaldi zannetmisti. Ve bunlar da Peygamber'in zannindan üzülmüslerdi. Sonra Peygamber onlarin yurdlarinin Harem içinde bulundugunu hatirlayarak, ilk görüsünü düzeltmis ve Harise ogullari'ni taltîf etmistir.

[6]
Basliga uygunlugu "Medîne suraya kadar Âir Dagi arasi Harem'dir" sözündedir.
Nesâî'nin rivayetinde hadîsin bas tarafinda su ziyâde vardir: Haris ibn Su-; veyd dedi ki: Bir kerre Alî'ye: Rasûlullah'in herkese bildirmeyip, husûsî olarak sana verdigi bâzi bilgiler olsa gerek! denilmisti. Bunun üzerine Alî: Hayir, Ra-i sûlullah'm bana husûsî surette teblig ettigi birsey yoktur. Benim bildigim yazili sey. yalniz Allah Kkabi'ndan, bir de su kilicimin kini içinde muhafaza edilen . sahîfeden ibarettir, deyip, çikardigi sahîfede yazili bulunan yukarida terceme ettigimiz hadîsi okumustur.

[7]
Hadîsin basliga delâleti meydandadir. "O, diger beldeleri yer" sözü, onun ahâlîsi diger beldeler halkini maglûb eder de onun nuru cihanin ufuklarina yayilir, demektir. Nitekim oraya hicret edip yerlesen Islâm Dîni ve müslümânlar, diger
i beldeleri ve memleketleri yenmis, oradan fiskiran Islâm nuru, dünyânin çok büyük bir kismina yayilip nûrlandirmistir.

[8]
Baslik, hadîsin bir parçasidir. Bu hadîs, Zekât Kitâbi'nin sonlarinda geçen uzunca bir metnin kisaltilmis bir rivayetidir. Tâbe'mn asli Taybe'dir\ yâ harfi elife kalb olunmustur. Ttbe de denilmistir. Medine'ye bu üç ismin verilmesinde, bu beldenin sirk kiri ile kirlenmeyip temiz kalmasina ve Peygamber'in hicreti dolayi-siyle Muhammedîlik nisbetinin tasina topragina sinmis olmasina isaret vardir.

[9]
Bu hadîsin bir rivayeti 3 rakamiyle de geçmisti.
el-Lûbe; harre ma'nâsinadir ki, kara taslik yüksekçe yere denir. Cem'i Lûb gelir ki, cinsî cem'idir.
el-Lâbe; gâbe vezninde, bu da kara taslik tepeye denir. Cinsî cem'i Lâb gelir. Su hadîste gelmistir: "Peygamber (S) Medîne'nin Iki tasli tepesi arasini harem kildi". Iki tarafli iki büyük kara taslik arasinda oldugu için bu mübarek havzayi Mekke Haremi gibi harem kildilar, "Haremeyn"tâbm bu cihetledir... (Kaamûs Ter.).
Medîne Haremi:
Bir hadîste "su yerden su yere kadar" diye kinaye yoluyla gelen ve Medîne Haremi'ni hudûdlandiran iki yerden birisinin Medîne civarindaki Âir Dagi oldugu Alî hadîsinde açikça bildirilmistir. Fakat ikincisi Buhârî'nin bu bâblarda ki bütün hadîslerinde mübhemdir. Bunun da Uhud Dagi oldugu Ahmed ile Taberânî'nin Abdullah ibn Selâm'dan rivayet ettikleri hadîste tasrîh edilmistir. Müslim de bu Ikinciyi Sevr diye rivayet etmistir. Fakat Ebû Ubeyd Kaasim ibn Sellâm:Medîne civarinda Medine halkinca bilinmis olan Sevr Dagi yoktur; Sevr Dagi Mekke civarindadir, demistir. Kaamûs sahibi de "Sevr" maddesinde; Sevr Dagi'nin hem Mekke'de, hem Medîne'de oldugunu bildiriyor ve sahîh hadîste "Âir ile Sevr arasindaki saha Medine Haremi'dir" diye geldigini söylüyor... Sonra Ebû Ubeyd gibi büyük âlimlerin "O, Sevr degildir, Uhud'dur; Medîne'de Sevr yoktur" iddialari dogru degildir. Bana Zâhid muhaddis Seyh Sucâ, Hafiz Ab-dusselâm'dan: Medîne'de Uhud Dagi'nin arkasinda küçük bir dag vardir ki, buna Sevr derler diye haber verdi, demistir... (Kaamûs Tercemesi'nden özetlendi). Hulâsa, Medine Haremi, Medîne civarindaki Âir Dagi ile Uhud veya Uhud'-un mâilesindeki Sevr Dagi arasindaki mintikadir.

[10]
Basliga uygunlugu "Medine'yi terkederter" sözündedir. Çünkü onlarin terkleri Medine'den yüz çevirip ayrilmak içindir.
Kaadî Iyâd: Medîne'de hicretin ilk asri içinde meydana gelen fitnelerden dolayi Medine'nin böyle bir acikli devir geçirdigini ve Peygamberin bu ihbarinin mucizelerinden biri oldugunu söylemistir.
Nevevî ise: Medine'nin bu metruk vaziyeti, kiyamet saatinin yaklastigi âhir i zamanda vuku' bulacaktir, muhtar olan budur. Iki çobanin hasn mes'elesi -ki :: Sahîhayn 'da rivayet edilmistir- de bunun âhir zamanda olacagini kuvvetlendiril mektedir... demistir.

[11]
Basliga uygunlugu, bu zikredilen topluluklarin fetihlerden sonra diger beldelere dagilip, Medîne'de ikaametten yüz çevirmis olmalari cihetindedir. Eger onlar Medîne'de Ikaamete sabr etselerdi, bu kendileri için elbette hayirli olacakti... Bunlar Medine'den yüz çevirip diger sehirleri tercih etmislerdir (Aynî).
Hadîste üç defa "Eger bilir olsalardi" suretindeki sartin cevâbi, mâ-kablehû kendisine delâlet ettigi için zikredilmemistir. "Bunlar bilir kimseler olsalardi, Medîne'nin kadr ve kiymetini bilip, ayrilmazlardi" demektir.
Bu hadîste;
a. Yemen, Sâm ve Irak'in fethedilecegi, bir mu'cize olarak haber verilmis;
hakîkaten ayni tertîbde bu yerler feth olunmustur. Yemen'in fethi, kendi sagliginda tahakkuk etmistir.
b. Bu ülkelerin fâtihleri tarafindan oralarda devletler kurulacagi, Medîne'nin terk edilecegi haber verilmis; bu da gerçeklesmistir.
c. Bunlarin Medine'ye bagli kalmalarinin hayirli oldugu haber verilmistir ki, Medine'yi terk etmenin Islâm âlemi için büyük fitnelere kapi açtigi yakin bir istikbâlde görülmüstür.

[12]
Hadîste îmân, yilana benzetilmiyor. îmânin mense'i, kaynagi ve ebedî duragi Medine sehri oldugu ve îmânin orada her türlü saldiridan korunmus bulundugu ve bulunacagi hâli, yilanin yuvasindan çikip da maiset'talebi için yayilmasi, fakat bir taraftan bir saldiriya ugrayinca baskalari için girilmek kaabil olmayan yuvasina çekilmesi hâline benzetilmistir.
Medîne, îmânin yayilma merkezi oldugundan, Son Peygamber Muhammed'-In meskeni ve medfeni olmasi cihetiyle, her mü'minin gönlünde oraya karsi bir mahabbet, bir iç çekilmesi vardir. Mü'minler arasindaki bu Medîne sevgisi ve saygisi, Saadet Asn'ndan beri devam edegelmistir.
îmânin Medine'ye toplanmasi demek, îmân ehlinin Medine'de toplanmasi; kalbî yönelmeleri demektir.

[13]
Müslim'in, Sa'd'in oglu Âmir tarikiyle rivayetinde "Herhangibir kimse Medîne ahâlîsine kötülük yapmak isterse, muhakkak Allah o kimseyi ates içinde kalayin, su içinde tuzun erimesi gibi eritir" buyurmustur.

[14]
el-Vtum, iki damma ile, köske denir; kasr ma'nâsinadir. Ve mutlaka tastan yapilmis kal'a ve hisâra denir, palanga, kal'a ve tabiye ve sâms gibi. Medîne utu-mu bundandir ki! selef de damlan üzere tahassun edecek kafalar bina ederler ve oralarda mütehasin olurlardi. Ve utum, mutlaka murabba' ve musattah kârgîr haneye denir, cem'i Âtâm gelir ve Ulûm gelir. Lisânimizda "Oda" ta'bî-ri "Utum" muharrefi olmak zihinde cevlân eder (Kaamûs Ter.),
Peygamberin bu mu'cizesi de ayniyle zuhur etmistir. Usmân'in öldürülmesiyle baslayan bu fitneler, musibetler fasilasiz devam etmis, Harre Vak'dsi gibi bir takim elîm hâdiseler bunlari izlemistir.

[15]

Ma'mer ibn Râsid'in mutâbaatini Buhâri; Süleyman ibn Kesîr'inkini de Müslim mevsûlen rivayet etmistir

[16] Hadîsin basliga uygunlugu, Medine'ye Deccâl korkusu girmeyince kendisinin girmeyecegi evleviyet tarikiyle sabit olacagi cihetledir.

[17] Hadîsin basliga delüligi meydandadir.

[18] Basliga delîlligi "Medine'ye Deccâl girmeyecektir... " sözündedir. Bu sarsinti ve zelzele akabinde Allah'in her kâfir ve münâfiki disari atmasiyle, Medine'de sirf hâlis mü'minler kalacaktir.

[19] Hadîsin basliga uygunlugu, Deccâl'in Medine çorakliklarindan bâzisina inip de Medine'ye girmeye muktedir olamiyacagina delâlet etmesi cihetindedir.
Deccâl'e karsi çikacak bu yüksek iradeli kisinin Hizir oldugu, Müslim'in Sahîh'mdc zikredilmistir. Ma'mer de Com/'inde: Deccâl'e karsi çikacak zâtin Hizir oldugu bize balig oldu, demistir.
O zâtin ölüp ditildikten sonra: Vallâhî senin Deccâl oldugun hakkindaki bu günkü îmânin daha kuvvetlidir, demesi; Resûlullah'in Deccâl'in sakilik alâmeti olarak ölüyü diriltme hususunu da haber vermis bulunmasindan dolayidir. Bu hârikalarin bîr zaman için Insanliga imtihan olmak üzere Deccâl'den çikacagi haber verilmistir. Bu hadîs Kitâbu'l-Fiten'de de gelecektir.

[20] Basliga uygunlugu "Medine demirci körügü gibidir; kirini, kötüsünü disariya atar" sözündedir.

[21] Basliga uygunlugu "Medine, atesin demirin pisligini disari çikarisi gibi, kötüleri disariya atar" sözündedir.

[22] Evvelce zikretmistik ki, böyle yalniz "Bâb" lâfziyle olan baslik, bir önceki konudan bir "FasI" ma'nâsim ifâde eder. Çünkü "Kitâb" bâblan; bâblar da fasl'-lari toplar (Aynî).

[23] Bu hadîsin geçen konuya münâsebeti su cihettendir: Bereketin katlanmasi ve çogaltilmasindan, bunlarin ziddi olan seylerin azalmasi lâzim gelecektir. Böylece giderilmesine uygun düsmüs oluyor

[24] Bu mutâbaati ez-Zuhlî, ez-Zuhrî'nin hadîslerini topladigi ez-Zuhriyyât'ta mev-sûlen rivayet etmistir.

[25] Bunun evvelki konuya münâsebeti de, Peygamber'in Medine'yi sevmesi, Medine'nin kendisinin ve ahâlîsinin temizligine uygun olacagi cihetindendir (Kas-tallânî).

[26] Basliga uygunlugu "Rasûlullah Medine etrafinin issiz birakilmasini çirkin gördü" sözündedir.
Bir rivayette Selinle ogullari yurdunun Seli'de oldugu bildirildi ki, Seli' denilen yer, Medîne'ye takriben bir mil mesafede imis. RasûIullah, savunma düsüncesiyle Medine'yi koruyan bu yurdlarin bosaltilip issiz birakilmasini istememistir.

[27] Bu hadîsin burada zikri sebebi, bundan önceki "Bâb" lâfzi "Fasl" ma'nâsina ve onun, geçen baba, içinde Medine'nin bos birakilmasinin istenmemesi bulundugundan, bir ilgisi vardir. Bu hadîste ise Medine'de oturmaya tergîb vardir. Bu da ikisi arasinda kuvvetli ve münâsib bir ilgidir.
Bu hadîs Kitâbu's-Salât'ta "Kabir ile minber arasinin fazileti bâbi"nda da geçmisti.

[28] Hadîsin basliga uygunlugu su cihettendir:
Peygamber (S) Medine'ye gelen muhacirlerin orada yerlesmeleri ve havasinin kendi tâblarina agir gelmesi sebebiyle sikildiklarini anlayinca, Medine nü-|| füsunun azalip bosalmamasi için Allah'a, onlara Mekke'yi sevdirdigi gibi L Medine'yi de sevdirmesini, Medine'de aziklarina bereket ihsan etmesini, Medî-j ne havasini saglamlastinp hastaliklarini Cuhfe'ye nakletmesini niyaz eylemistir. Ebû Bekr'in ve Bilâl'in terennüm ettikleri beyitler, onlarin Medine'den ne derece sikildiklarim ve Mekke'yi ne kadar çok özlediklerini gayet açik olarak göstermektedir. Sübhesiz bu özleyiste gurbette olmanin, tanidiklardan, imkânlarindan uzakta bulunmanin te'sîri de çok büyüktür.

[29] Âise'nin bu beyânlarindan, Peygamber'in duasi ve alinan tedbîrler bereketiyle bundan sonra Medine'nin havasi ve suyunun güzellestigi, sitma yatagi olmaktan kurtuldugu anlasiliyor.

[30] Bu Umer'in sözüdür. Buhârî bunu geçen hadîsle arasinda bir ilgi bulundugu , Için zikretmistir.'O ilgi sudur: Umer, Peygamber'in "Yâ Allah! Bizlere Medîne'yi, Mekke'yi sevdirdigin gibi sevdir" sözüyle duasini isitince, kendisinin Medîne'yi, Mekke'yi sevdigi gibi sevdigini izhâr etmek için, ölümünün Medine'de olmasini istemistir...*(Aynî).
Umer'in bu duasi kabul olunmustur: Onu el-Mugîre ibn Su'be'nm kölesi Ebû Lu'lu 23. hicret yilinin 20. çarsamba günü bos bögründen vurmus ve bu sebeble Medine'de ölmüs ve orada Peygamber ile Ebû Bekr'in yanina gömülmüstür. Zulmen öldürüldügü için sehîd de olmustur... (Kastallânî).

[31] Ibn Zuray'in bu haberini el-Ismâîlî mevsûlen rivayet etti.